

REDACTIONEEL

BIJ HET BEGIN VAN DE 74e JAARGANG

Wanneer deze eerste aflevering van de nieuwe jaargang de lezers bereikt, is het nieuwe jaar al enkele weken oud en het juiste moment voor een nieuwjaarswens – gelijk de traditie wil – ruimschoots voorbij. Voor de redactie biedt de voorste pagina van dit januari-nummer echter de enige gelegenheid de lezers een voorspoedig 1967 toe te wensen; zij wil daarvan graag gebruik maken.

In haar nieuwe samenstelling heeft de redactie inmiddels een vol jaar haar krachten beproefd. Zij is er zich van bewust dat haar activiteiten niet altijd tot feilloze resultaten hebben geleid; zij vertrouwt niettemin dat het in de afgelopen jaargang gebodene velen tot nut is geweest. Zij hoopt ook in 1967 naar beste vermogen te zorgen dat het Tijdschrift aan zijn doel beantwoordt. Graag brengt zij een woord van dank aan allen die haar in dat streven tot nu toe met raad en daad hebben bijgestaan.

Intussen zijn de laatste jaren desiderata naar voren gekomen, die een zekere heroriëntering in de organisatie van de redactionele werkzaamheden nodig maken. Deze houden verband met steeds duidelijker aan de dag tredende technische, economische en maatschappelijke ontwikkelingen. Men zal nauwelijks een tak van menselijke activiteit kunnen noemen, waaraan deze gedurende het afgelopen decennium zijn voorbijgegaan. In steeds sneller tempo lijken zij zich te voltrekken, zodat nagenoeg elk bedrijf wordt genoodzaakt tot het treffen van maatregelen, die enerzijds voortvloeien uit nieuwe technische mogelijkheden, anderzijds uit de eis, de onrustbarende stijgende kosten zowel als de personeelsschaarste het hoofd te bieden.

Eén en ander gaat gepaard met een steeds voortschrijdende automatisering, die de bewondering gaande maakt voor de daarin tot uiting komende menselijke vindingrijkheid, maar die tevens nieuwe problemen schept met betrekking tot de intermenselijke samenwerking. Er ontstaat een zeker verlies aan gemoedelijkheid, die voortkomt uit een jarenlang stilzwijgend op elkander vertrouwen. Daarvoor in de plaats komt een strakkere organisatie, die vaak wel wat killer aandoet, maar waarvan dient te worden erkend dat zij het eindprodukt van de samenwerking

ten goede kan komen, al was het alleen maar op het stuk van tijdwinst en kostenbesparing.

Als sprekend voorbeeld van een instelling, die sterk aan dusdanige ontwikkelingen onderhevig is, mag het drukkerij-bedrijf worden genoemd. Het is onontkoombaar dat de technische en organisatorische veranderingen, die de afgelopen jaren daarin hebben plaatsgevonden, meer en meer hun stempel gaan drukken op de betrekkingen met de cliënt. Deze is doorgaans echter niet in de gelegenheid zulke veranderingen in de drukkerij van dichtbij waar te nemen. Alleen al daarom is een periodiek zakelijk contact tussen drukker en cliënt onmisbaar.

Voor een rationele verzorging van de uitgave van een wetenschappelijk orgaan is een geregeld overleg aangaande de actuele ontwikkelingen uiteraard van niet te onderschatten betekenis. Het spreekt dus vanzelf dat vertegenwoordigers van redactie en van hen die de uitgave verzorgen van het Nederlands Tijdschrift voor Tandheelkunde, zich op gezette tijden om de tafel scharen met die van de drukkerij. Zulks is in 1966 bij meer dan één gelegenheid geschied.

Een analyse van de reeds vele jaren gevolgde gang van zaken heeft uitgewezen dat deze niet voldoende is aangepast aan de gewijzigde omstandigheden. Voor een groot deel vloeit dit voort uit de nog altijd gevolgde gedragslijn betreffende de door de redactie ontvangen kopij. De „gemoedelijkheid” is hierbij altijd zó ver gegaan dat zij de auteurs van oorspronkelijke en andere bijdragen in de gelegenheid stelde, ook na het ontvangen van de drukproef nog allerlei veranderingen en toevoegingen aan te brengen. Dit ging de perken van het eigenlijke doel van een zodanige proef: het corrigeren van zetfouten, menigmaal verre te buiten. Had de auteur – gelijk wel eens gebeurt – in dit stadium bovendien nog bezwaren tegen van redactiewege aangebrachte correcties met betrekking tot taal en stijl, dan kon dit ter drukkerij aanleiding geven tot een aanzienlijke en volkomen onnodige verspilling van tijd, energie en . . . geld.

Onder de tegenwoordige omstandigheden is een dergelijke werkwijze, bedrijfseconomisch beschouwd, niet langer te handhaven. De doelmatigheid – en dat geldt in de eerste plaats een efficiënt gebruik van de uitermate kostbare zetmachines – eist dat de drukker slechts te maken krijgt met de *definitieve* tekst van de publikatie. In het veelal nood-

zakelijke overleg hieromtrent tussen auteur en redactie mag dus de drukker niet worden betrokken. Dit overleg dient tot een volledig wederzijds akkoord te hebben geleid alvorens de kopij ter zetterij wordt afgeleverd. Het omvat tevens de overeenstemming inzake de afbeeldingen. Daartoe behoeft de auteur slechts zijn eisen met betrekking tot de *minimale* afmetingen op de achterzijde van het fotomateriaal te vermelden en duidelijke aanwijzingen te geven met betrekking tot de volgorde, de onderschriften en de plaats waar de afbeeldingen in het artikel moeten worden geplaatst. De clichémaker weet dan hoever hij uiterlijk met de verkleining der afbeeldingen kan gaan. Wanneer de plaatsruimte het toelaat zal hij boven de aangegeven minimale afmetingen kunnen blijven; het spreekt echter dat de bladspiegel (18 x 10.8 cm) de uiterste grenzen bepaalt.

De auteur zal dus in het vervolg nog wel een complete drukproef ontvangen, doch zijn correcties moeten beperkt blijven tot het elimineren van zetfouten en andere technische onvolkomenheden. Meer ingrijpende wijzigingen of toevoegingen zijn in dat stadium niet meer mogelijk.

Ziehier enkele punten die in het kader van het overleg tussen redactie, uitgever en drukker in het afgelopen jaar naar voren zijn gekomen. Duidelijk is daarbij het wederzijdse goede begrip voor elkaars moeilijkheden gebleken en de even goede wil om die door gezamenlijke inspanning te overwinnen. De redactie kan zich in beginsel geheel verenigen met de genoemde desiderata (waartoe tevens een weinig essentiële verandering met betrekking tot het gebruik van bepaalde lettervormen behoort). Zij heeft de desbetreffende voorstellen dan ook als volkomen rationeel aanvaard en zij vertrouwt dat deze maatregelen, waardoor diverse foutenbronnen op voorhand kunnen worden geëlimineerd, de instemming van alle auteurs en lezers zullen verwerven.